

آیا پیامبر اسلام (ص) مسموم از دنیا رفت؟

پاسخ:

دانشمندان مسلمان در باره این که پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم چگونه از دنیا رفت، دیدگاه‌های گوناگونی دارند؛ بسیاری از علمای شیعه و سنی معتقدند که آن حضرت را مسموم کردند و همین سم در بدن آن حضرت اثر کرده و او را به شهادت رسانده است. حاکم نیشابوری عالم معروف اهل سنت در کتاب معتبر المستدرک علی الصحیحین می‌نویسد:

ثنا داود بن یزید الأودی قال سمعت الشعبي يقول والله لقد سم رسول الله صلى الله عليه وسلم وسم أبو بكر الصديق وقتل عمر بن الخطاب صبرا وقتل عثمان بن عفان صبرا وقتل علي بن أبي طالب صبرا وسم المسن بن علي وقتل المسين بن علي صبرا رضي الله عنهم فما نرجو بعدهم.

الحاكم النيسابوري، ابو عبدالله محمد بن عبدالله (متوفای 405 هـ)، المستدرک علی الصحیحین، ج 3، ص 61، ح 4395، تحقیق: مصطفی عبد القادر عطا، ناشر: دار الکتب العلمیة - بیروت الطبعة: الأولى، 1411 هـ - 1990 م.

داود بن یزید گوید که از شعبی شنیدم که می‌گفت: به فدا قسم رسول فدا و ابوبکر با سم کشته شدند و عمر و عثمان و علی بن ابیطالب با شمشیر کشته شدند و مسن بن علی با سم و مسین بن علی با شمشیر کشته شد.

و باز در روایت دیگر نقل می‌کند:

ثنا السری بن إسماعیل عن الشعبي أنه قال ماذا يتوقع من هذه الدنيا الدنيا وقد سم رسول الله صلى الله عليه وسلم وسم أبو بكر الصديق وقتل عمر بن الخطاب متف أنفه وكذلك قتل عثمان وعلى وسم المسن وقتل المسين متف أنفه.

سری بن اسماعیل از شعبی نقل کرده است که او گفت: از این دنیای پست چه توقعی دارید؛ در حالی که رسول فدا (ص) و ابوبکر مسموم شدند، عمر بن الخطاب، عثمان، و علی (ع) کشته شدند، مسن (ع) مسموم شد و مسین (ع) ناگهانی کشته شد.

الحاكم النيسابوري، ابو عبدالله محمد بن عبدالله (متوفای 405 هـ)، المستدرک علی الصحیحین، ج 3، ص 67، ح 4412، تحقیق: مصطفی عبد القادر عطا، ناشر: دار الکتب العلمیة - بیروت الطبعة: الأولى، 1411 هـ - 1990 م.

همچنین بسیاری از بزرگان اهل سنت همین مطلب را از عبد الله بن مسعود نقل کرده‌اند:

مدثنا عبد الله مدثني أبي ثنا عبد الرزاق ثنا سفيان عن الأعمش عن عبد الله بن مرة عن أبي الأموص عن عبد الله قال لأن أئلف تسعاً أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قتل قتلاً أمبُّ إلى من أن أئلف وأميدة أنه لم يقتل

وَذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَعَهُ نَبِيًّا وَاتَّخَذَهُ شَهِيدًا.

از عبدالله بن مسعود روایت شده است که می‌گفت: اگر 9 بار قسم بخورم که رسول خدا کشته شده است برایم محبوب‌تر است از این که یک بار قسم بخورم که او کشته نشده است؛ زیرا خداوند او را پیامبر و شهید قرار داده است.

الصنعانی، ابوبکر عبد الرزاق بن همام (متوفای 211هـ)، المصنف، ج 5، ص 269، ح 9571، تحقیق حبيب الرحمن الأعظمی، ناشر: المكتب الإسلامي - بيروت، الطبعة: الثانية، 1403هـ

الزهري، محمد بن سعد بن منيع ابوعبدالله البصري (متوفای 230هـ)، الطبقات الكبرى، ج 2، ص 201، ناشر: دار صادر - بيروت؛

الشيخاني، ابوعبد الله أحمد بن حنبل (متوفای 241هـ)، مسند أحمد بن حنبل، ج 1، ص 408، ح 3873؛ ج 1، ص 434، ح 4139.

ناشر: مؤسسة قرطبة - مصر؛

ابن كثير الدمشقي، ابوالفداء إسماعيل بن عمر القرشي (متوفای 774هـ)، البداية والنهاية، ج 5، ص 227، ناشر: مكتبة المعارف - بيروت؛

ابن كثير الدمشقي، ابوالفداء إسماعيل بن عمر القرشي (متوفای 774هـ)، السيرة النبوية، ج 4، ص 449، طبق برنامه الجامع الكبير؛

السيوطي، جلال الدين عبد الرحمن بن أبي بكر (متوفای 911هـ)، الحاوي للفتاوى في الفقه وعلوم التفسير والحديث والاصول والنحو والاعراب وسائر الفنون، ج 2، ص 141، تحقيق: عبد اللطيف حسن عبد الرحمن، ناشر: دار الكتب العلمية - بيروت، الطبعة: الأولى، 1421هـ - 2000م.

هیشمی بعد از نقل این روایت می‌گوید:

رواه أحمد ورجاله رجال الصمیع.

أحمد آن را نقل کرده و راویان آن، راویان صمیع بخاری هستند.

الهیثمی، ابوالحسن علی بن ابی بکر (متوفای 807 هـ)، مجمع الزوائد ومنبع الفوائد، ج 9، ص 34، ناشر: دار الریان للتراث/ دار الكتاب العربی - القاهرة، بیروت - 1407هـ.

حاکم نیشابوری بعد از نقل این روایت می‌گوید:

هذا مدیث صمیع علی شرط الشیخین ولم یفرجاه.

این مدیث طبق شرائطی که بخاری و مسلم برای صمت روایت قائل هستند، صمیع است؛ ولی آن دو نقل نکرده‌اند.

الحاکم النیسابوری، ابو عبدالله محمد بن عبدالله (متوفای 405 هـ)، المستدرک علی الصحیحین، ج 3، ص 60، ح 4394، تحقیق: مصطفی عبد القادر عطا، ناشر: دار الكتب العلمية - بيروت الطبعة: الأولى، 1411هـ - 1990م.

و از علمای شیعه، شیخ مفید رضوان الله تعالی علیه می‌نویسد:

رسول الله صلى الله عليه وآله ممد بن عبد الله... وَقَبُضَ بِالْمَدِينَةِ مَسْمُومًا يَوْمَ الْاِثْنَيْنِ لِلْيَلْتِنِ بَقِيَّتًا مِنْ صَفَرٍ....

رسول خدا صلى الله عليه وآله در روز دوشنبه 28 صفر در مدینه در حالی که مسموم شده بود، از دنیا رفت.

الشیخ المفید، محمد بن محمد بن نعمان ابن المعلم أبی عبد الله العکبری البغدادی (متوفای 413 هـ)، المقنعة، ص 456، تحقیق و نشر: مؤسسه النشر الإسلامی التابعة لجماعة المدرسين - قم، الطبعة: الثانية، 1410 هـ

مرحوم شیخ طوسی در کتاب تهذیب الأحکام می‌نویسد:

محمّد بن عبد الله... وقبض بالمدينة مسموما يوم الاثنين لليلتين بقيتا من صفر سنة عشرة من الهجرة.

محمّد بن عبد الله (صلی الله علیه وآله وسلم) ... در روز دوشنبه 28 صفر سال دهم هجری در حالی از دنیا رفت که مسموم شده بود.

الطوسی، الشیخ ابوجعفر، محمد بن الحسن بن علی بن الحسن (متوفای 460هـ)، تهذیب الأحکام، ج 6 ص 2، تحقیق: السید حسن الموسوی الخراسان، ناشر: دار الکتب الإسلامیة - طهران، الطبعة الرابعة، 1365 ش.

و نیز مرحوم علامه حلی در تحریر الأحکام می‌گوید:

محمّد بن عبد الله... وقبض بالمدينة مسموما يوم الاثنين لليلتين بقيتا من صفر سنة عشرة من الهجرة.

الحلی الأسدی، جمال الدین أبو منصور الحسن بن یوسف بن المطهر (متوفای 726هـ)، تحریر الأحکام، ج 2 ص 118، تحقیق: الشیخ إبراهیم البهادری، ناشر: مؤسسه الإمام الصادق (علیه السلام) - قم، الطبعة: الأولى، 1420 هـ

اما این که چه کسی و در چه زمانی آن حضرت را سمّ داده است، همانند بسیار دیگر از زوایای زندگی آن حضرت برای ما روشن نیست. محمد بن اسماعیل بخاری در صحیحش می‌نویسد:

قالت عائشةُ رضی الله عنها كان النبي صلى الله عليه وسلم يقول في مَرَضِهِ الذي مات فيه يا عائشةُ ما أزال أُجِدُّ أَلَمَ الطَّعَامِ الذي أَكَلْتُ بِفَيْبَرٍ فَهَذَا أَوْ أَنُ وَبَدْتُ أَنْقِطَاعَ أَبْهَرِي من ذلك السَّمِّ.

عایشه گفته است که رسول خدا در مریضی فود (که در آن از دنیا رفتند) می‌فرمودند تا کنون درد غذایی را که در فایبر خوردم احساس می‌کردم و الآن زمانی است که احساس شریان‌های قلبم از آن پاره شده است.

البخاری الجعفی، ابوعبدالله محمد بن إسماعیل (متوفای 256هـ)، صحیح البخاری، ج 4، ص 1611، ح 4165، كِتَابُ الْمَغَازِي، بَاب مَرَضِ النَّبِيِّ (ص) وَوَقَاتِهِ، تحقیق د. مصطفی دیب البغا، ناشر: دار ابن کثیر، الیمامة - بیروت، الطبعة: الثالثة، 1407 - 1987.

شاید برخی بگویند که چنین مطلبی بعید به نظر می‌رسد که سمی بعد از چهار سال اثر کند، ضمن این که پیامبر اسلام قبل از خوردن آن سم در جنگ خیبر از مسموم بودن گوشت گوسفند آگاه شد و از خوردن دست کشید؛ چنانچه ابن کثیر دمشقی می‌نویسد:

وفی صحیح البخاری «عن ابن مسعود قال: لقد كنا نسمع تسبیح الطعام وهو يؤكل» یعنی بین یدی النبی وکلمه ذراع

الشاة المسمومة وأعلمه بما فيه من السم

در صحیح بخاری از ابن مسعود نقل شده است که می‌گفت: «ما صدای تسبیح گفتن غذا را هنگامی که رسول خدا از آن

تناول می‌فرمود، می‌شنیدیم.» یعنی در جلوی پیامبر صلی الله علیه وآله وسلم. و گوشت سردست مسموم با مضرت

سفن گفت و ایشان از سمی بودن فود مطلع کرد.

ابن کثیر دمشقی، ابوالفداء إسماعیل بن عمر القرشی (متوفای 774هـ)، البدایة والنهایة، ج 6، ص 286، ناشر: مکتبة المعارف - بیروت.

در نتیجه این که چه کسی پیامبر را سمّ داده و این سمّ در چه زمانی بوده است، برای ما به صورت دقیق روشن نیست.

و از طرف دیگر می‌بینیم که محمد بن اسماعیل بخاری و مسلم و بسیاری دیگر از بزرگان اهل سنت نوشته‌اند:

قَالَتْ عَائِشَةُ لَدَدْنَاهُ فِي مَرَضِهِ فَبَعَلَ يَشِيرُ إِلَيْنَا أَنْ لَا تَلْدُونِي فَقَلْنَا كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ أَلَمْ أَنْهَكُمُ أَنْ تَلْدُونِي قُلْنَا كَرَاهِيَةَ الْمَرِيضِ لِلدَّوَاءِ فَقَالَ لَا يَنْقَى أَمَدٌ فِي الْبَيْتِ إِلَّا لُدًّا وَأَنَا أَنْظَرُ إِلَّا الْغَبَّاسَ فَإِنَّهُ لَمْ يَشْهَدْكُمْ.

عایشه گفته است در دهان رسول خدا صلی الله علیه وآله وسلم در زمان مریضی ایشان به زور دوا ریختیم، پس با اشاره به ما فهماندند که به من دوا نفرمایید، ما با خود گفتیم این از آن جهت است که مریض از دوا بدش می‌آید و وقتی مضرت بهتر شد، فرمودند: آیا من شما را از این که به من دوا نفرمایید نهی نکردم؟ پس فرمودند: باید در دهان هر کسی که در این خانه است، در جلوی پیشم من دوا ریخته شود؛ غیر از عباس که او شاهد ماچرا نبوده است.

البخاری الجمفی، ابوعبدالله محمد بن إسماعیل (متوفای 256هـ)، صحیح البخاری، ج 4، ص 1618، ح 4189، کِتَابُ الْمَغَازِي، بَابُ مَرَضِ النَّبِيِّ (ص) وَوَفَاتِهِ؛ ج 5، ص 2159، ح 5382، کِتَابُ الطَّبِّ، بَابُ الدُّوْدِ؛ ج 6، ص 2524، ح 6492، کِتَابُ الدِّيَاتِ، بَابُ الْقِصَاصِ بَيْنَ الرَّجَالِ وَالنِّسَاءِ فِي الْجِرَاحَاتِ؛ ج 6، ص 2527، ح 6501، بَابُ إِذَا أَصَابَ قَوْمٌ مِنْ رَجُلٍ هَلْ يُعَاقَبُ، تحقیق د. مصطفی دیب البغا، ناشر: دار ابن کثیر، الیمامة - بیروت، الطبعة: الثالثة، 1407 - 1987؛

النیسابوری القشیری، ابوالحسین مسلم بن الحجاج (متوفای 261هـ)، صحیح مسلم، ج 4، ص 1733، ح 2213، کِتَابُ السَّلَامِ، بَابُ كَرَاهِيَةِ التَّدَاوِي بِاللَّدْوْدِ، تحقیق: محمد فؤاد عبد الباقي، ناشر: دار إحياء التراث العربی - بیروت.

نکته جالب توجه این است که بخاری این حدیث را در کتاب دیات، باب قصاص نقل کرده است

ابن حجر عسقلانی در شرح این روایت می‌نویسد:

بقوله لدناه) أي جعلنا في جانب فمه دواه بغير اختياره وهذا هو اللدود.

این که گفته: «لدنا» یعنی این که ما در دهان آن مضرت بدون این که اختیاری داشته باشد (بازور) دوا ریختیم.

در این جا چند سؤال از برادران اهل سنت داریم که امید است پاسخ بدهند:

1. چرا عایشه و کسانی که در آن جا حضور داشتند، حرف پیامبر را گوش نکردند و علی رغم نهی آن حضرت، دارو را با زور در حلق آن

حضرت ریختند؟ مگر نه این که قرآن کریم می‌فرماید:

وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا.

الحشر / 7.

هر دستوری که رسول به شما داد اطاعت کنید و از هر گناهی نهیتان کرد آن را ترک کنید، و از خدا بترسید که خدا عقابی

سفت دارد.

2. چرا عایشه پیامبر اسلام صلی الله علیه وآله وسلم را با دیگر مریض‌ها یکسان می‌بیند؟ مگر نه این که خداوند می‌فرماید:

وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ ۚ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ.

النجم / 3 و 4.

هرگز از روی هوی و هوس سخن نمی‌گوید و آنچه می‌گوید چیزی جز وحیی که به وی می‌شود نیست.

چرا فکر کرد که هر مریضی حتی پیامبر خوردن دوا را دوست ندارد؟

آیا پیامبر اسلام به اندازه اطرافیان درک نمی‌کرد که چه چیزی برای او خوب است و چه چیزی بد؟ یا این که اطرافیان می‌خواستند با

انجام این عمل، همان سخن افرادی را تکرار کنند که به هنگام درخواست قلم و کاغذ به پیامبر گرامی (ص) نسبت هذیان دادند؟

و از همه عجیب‌تر این است که نقل کرده‌اند: پیامبر اسلام بعد از این که به هوش آمد، دستور داد به همه آنها که به زور به حضرت

دوا داده بودند، از همان دوا بخوراند غیر از عمویش عباس! چرا پیامبر اسلام همه را مجازات می‌کند؟ مگر قرآن کریم نفرموده:

وَ لَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ.

الأنعام / 164 و الأسرائ / 15 و فاطر 18 و الزمر / 7.

هیچ گنهکاری بار گناه دیگری را بر دوش نمی‌کشد.

با این تفصیل باید برای مظلومیت آقا رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم بیش از همه اشک ریخت که در میان امت خود و حتی در

خانه خود بیش از همه مظلوم بوده است.

موفق باشید

گروه پاسخ به شبهات

مؤسسه تحقیقاتی حضرت ولی عصر (عج)